

פינט יצחק

12303

בן חנה ואברהם

נולד ב- 1912

נפל ב- 18.5.1948

בקרב על צמח.

פויב יצחק

בן אברהם וחנה. נולד ב-1912 למשפחה
יומרת דת מכוונת בעירייה חוליבאנה
גרה שבמערב-גליציה (פולין). למד
ב-"הדרים" ובבית-ספר עממל. מתוך
תשוקה עזה להוסיף דעת עזב את בית
הוריו בעודו נער רך. בלי פדוטה בכיס
עבר גבולות ברגל והגיע לפרנקפורט על
נהר מיין ואחרי הסתדלויות מרובות
נתקבל שם כתלמיד ב-"שיבה". הצטיין
כעילוי והשתלם גם בלימודים כלליים.

משהשתלטו הנאצים על גרמניה ב-1933 ברח לצרפת ואחרי טלטולים
מרובים הגיע לארץ באותה שנה. הצטרף לציבור החלוצים והיה חבר
צנוע בהסתדרות העובדים. במפא"י וב-"הגנה". עבד בפרדסי פתח
תקיה ובמהצבות "אבן וסיד" במגדל-צדק וסירב לקבל עבודה משרדית
שהציעו לו. ביום עבד ובלילה שמר ולמד עד שמחלת הטיפוס הפילתו
למשכב. משקם ממחלתו סירב לקבל עזרה מאיש, ומהוסר יכולת
לשוב לעבודה המפרכת נאלץ לקבל עבודה משרדית בתל-אביב
ובהיפה ובמהנה צבאי בריטי ושוב חלה ושכב חדשים בבית-החולים
וכשקם ייצא פגעה בו הבשורה הרעה. שאחיו היחיד, ששרד מפל
המשפחה הגדולה, נרצח בידי שיכור פולני.

משהחלה מלחמת-השהרור התייצב ונתקבל לצבא למרות ברואות
הרוספת ונשלח לשערי-הגולן. כשבא פעם לחופשה סירב להישאר אף
יום נוסף וימיהר לחזור למערכה. עוד זכה לראות בקום המדינה. ומיד
הצטרף ללוהמים בפולש הסורי וב-18.5.1948 נפל בקרב ליד צמה.
ב-21.5.1948 הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות כדגניה א'.

חייל בתקופתו

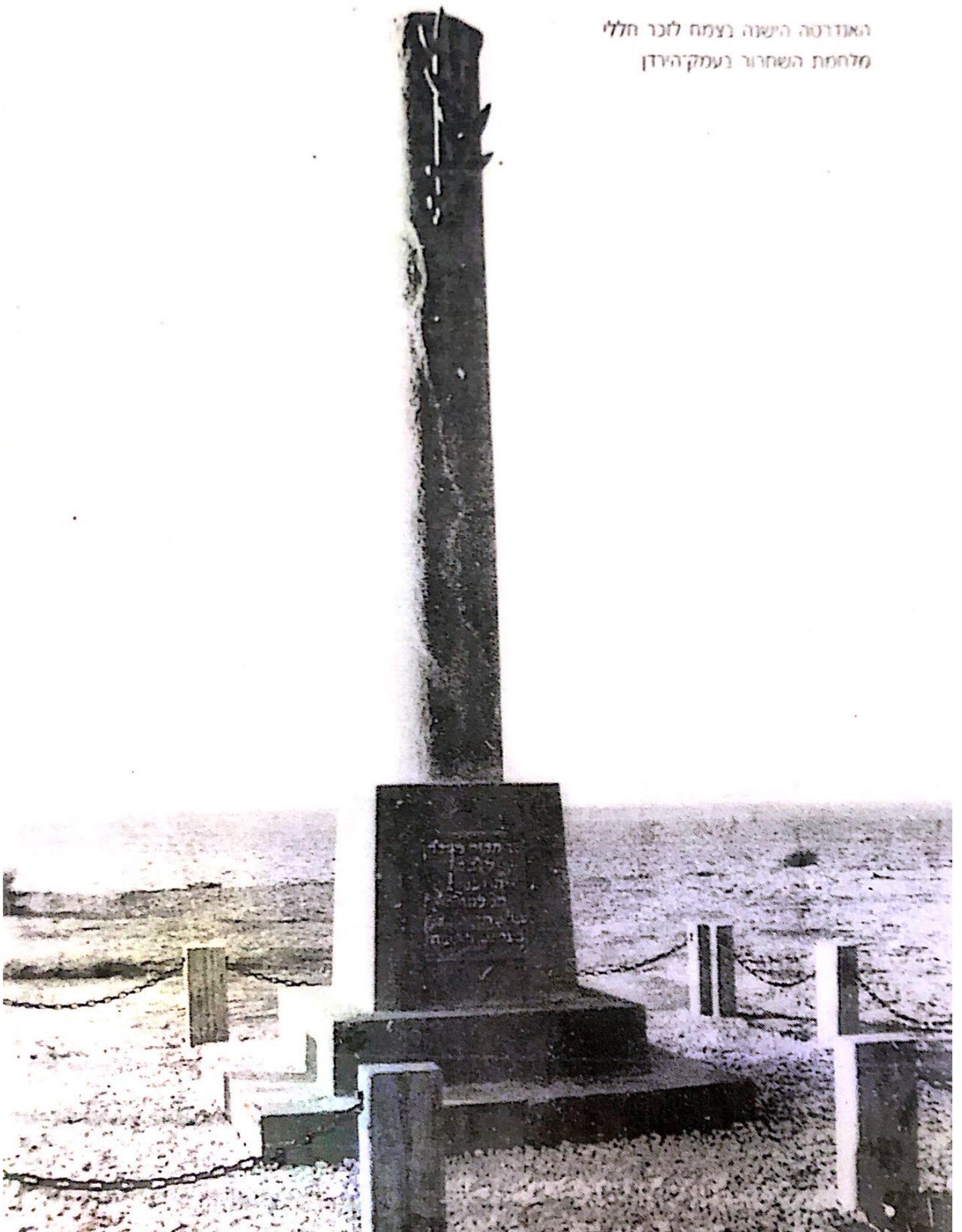

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב-פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ-ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי-אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות. בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחותמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שינקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד-האדמה ויושבי-הכפר: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

האנדרטה הישנה בצמח לזכר חללי
מלחמת השחרור בעמק הירדן

הקרב בו השתתף ונפל יצחק ז"ל

כבוש המשטרה בצמח

מכשלונו התקפתו על צמח ועד לראשית מאי, עמדה משטרת צמח להעזוב על ידי הבריטים. ברור היה שבנין זה עלול לשמש קרש-קפיצה בין לגבי ישובי עמק-הירדן באם יתפס על ידי הערבים, ובין לגבי ערביי צמח אם יהיה בידינו. על כן כה רבתה התכונה לקראת יום הפינוי, קיים מגע של קבע עם אנשי המשטרה, כדי לדעת מראש על יום הפינוי, ומחלקה בפקודו של מוטקה פלונסקי ז"ל (נהרג אחר-כך בקרבות סג'רה) חנתה בדגניה א', מוכנה להקרא בכל רגע לבוא להשתלט על הבנין.

ב-27.4.48, בשעה 18.00, הודיעה התצפית, שהבריטים עזבו את המשטרה. עבר זמן-מה עד שהספיקה המחלקה להתארגן ולצאת לשטח, ובינתיים נתפס בנין המשטרה ע"י הערבים. נראה היה בעליל, שהבריטים הודיעו לערבים על מועד יציאתם, כי מיד, עם צאת אחרון האנגלים, נכנסו הערבים לבנין.

כשנמצאה המחלקה לפני הקרנטינה הישנה, 400 מ' צפונית-מערבית למשטרה נפתחה עליה אש מן הבנין. המחלקה נפרסה והמשיכה להתקדם. בהסתערות זרינה הצליחו האנשים לחפוס את בנין בית-הספר הסמוך למשטרה. כל הנסיונות להמשיך ולהתקדם לעבר המשטרה נכשלו מחמת האש שנורתה מן הבנין, אש שהלכה וגברה (כנראה שהגיעו לאויב תגבורות נוספות). אותה שעה נפתחה אש גם מכיוון צמח גופא. המחלקה נתבססה בביה"ס וענתה באש.

מדגניה יצאו שתי כיתות פל"ם אשר תפסו את טחנת הקמח ההרוסה שמשמאל לכביש. מעמדה חדשה זו אפשר היה לכסות באש את הכניסה למשטרה ולמנוע מן האויב את הכניסה והיציאה מהבנין.

בינתיים החשיך היום. ברור היה, שבלי פריצת קיר הבנין בחומרי גפרץ לא נוכל להחדר פנימה. חומרי הגפרץ הובאו לדגניה בערב מאשדות-יעקב וסודרו ב-4 תרמילי גב, שכל אחד מהם הכיל מטען של 20 ק"ג. סידורי ההפעלה היו פרימיטיביים (ע"י הצתת פתיל מלונכסן-החיתוך). עם חשכה יצאתי מדגניה עם שתי כיתות: "סבלים" נושאי-חומר ואבטחה להם.

הגענו לבית-הספר. פגשתי את מוטקה פ., שהיה המפקד במקום, והלה הודיעני שזהו אל הגדר המקיפה את הבנין ופרצה במספרים, על מנת להכשיר פריצה בכוח רב יותר. קבענו שתי כיתות שירתקו את המשטרה מצד צפון-מערב, ואלו ביתה שלישית עם כיתת פל"ם — יפרצו לבנין מצד מערב. אל היחידה הפורצת צורף חבלן ושלושה "סבלים". כיתות הרתק פתחו באש, על מנת להסיח דעתו של האויב ולהטות אליהם את אשו, ואותה שעה התקדמה יחידת הפורצים אל בנין המשטרה. זחלנו לאורך הגדר וחיפשנו את הפרצה. כשמצאנוה לבסוף, נתברר, שרק כמה חוטים מן הגדר נחתכו, ולמעשה היתה הגדר סבוכה בקונצרטיות ותיל רב.

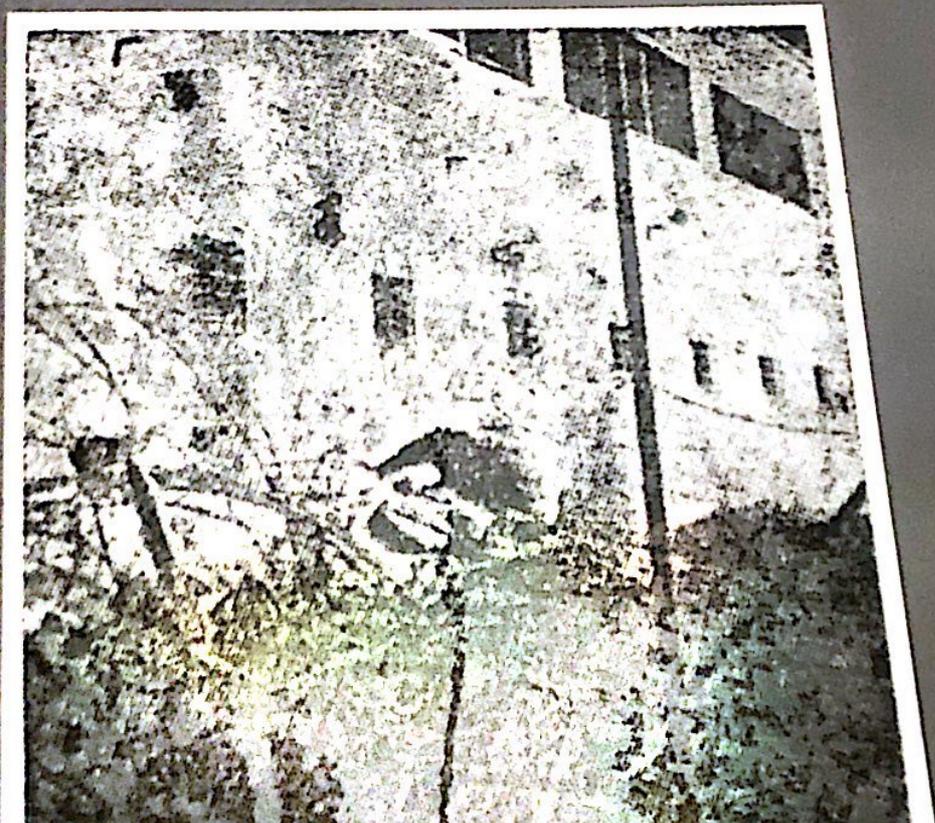
אותה שעה נפצע מכדור תועה אחד הפורצים והחל לצעוק. צעקותיו גילו את מקומו לאויב, והוא התחיל לכוון אלינו את אשו. האנשים נסוגו מעט (הסבלים ברחו לגמרי). תפסתי תרמיל עם חומר גפרץ והטלתיו כבונגלור על הגדר. הרחקנו את יתר התרמילים והפעלתי את המטען.

מיד עם התפוצצות הגדר, התקדמנו, ועמנו שאר התרמילים, דרך פרצת הגדר והנחנו את חומר הגפרץ ליד הקיר. הפתיל הוצת, ואנו נסוגנו לעבר בית-הספר.

נשמעה התפוצצות. הודעתי למוטקה שעליו לצאת עם יחידתו ולפרוץ לבנין. היחידה יצאה, כעבור זמן-מה שמעתי קריאות: "אין פריצה! לסגת!" הודעתי לחבלן, שיראה ליחידה את מקום הפרצה. יחד הצטרפנו לכוח הפורץ ונכנסנו ראשונים לתוך הבנין. ראינו את הערבים יורדים במהירות ממגדל המשטרה. יריתי אליהם כמה כדורים באקדחי וורקתי רימון לעברם. מיד שמעתי את מוטקה קורא אלי: "רימון!" — הסתכלתי סביבי, אך לא ראיתי דבר, אותה שעה אירעה התפוצצות על ידנו. רפאל החבלן נפצע פצע קשה בגבו. בינתיים פרצו הכיתות פנימה וטיהרו את הבנין. ערבי אחד נהרג ואחד נשבה. השאר הצליחו להמלט. מדברי השבוי נתברר, שבמשטרה היו 25 רובאים ומקלע אחד. בלילה גורו עוד כמה יריות מן הכפר לעבר המשטרה, אך לפנות בוקר ברחו ערביי צמח מן העיירה. אנשינו חדרו לעיירה וסרקוה. לא נמצא איש עד הקרנטינה החדשה.

הפירצה לבניין המשטרה בה נפל יצחק ז"ל

היום בו נפל יצחק ז"ל

ביום שלישי בבוקר, ה־18 במאי, נפתחה עלינו ההתקפה הגדולה. זמן־מה עמדנו בפני האש הקטלנית של האויב ולחץ הטנקים שלו, אך נשברנו! הצלחנו להחליץ מן הקו דרך סימטאותיה העקלקלות של צמח ולהגיע בנשק ביד, עם הפצועים, אל תחנת־המשטרה. ידעתי: צמח אבודה. האויב עולה על דגניה!

ניסינו להתבצר בבית־המשטרה. מרגע לרגע רבו הפצועים וההרוגים. כבר נשארנו רק כ־20 איש שלמים במשטרה. לא הבנתי, לשם מה אנו שרויים עדין כאן. האויב תוסם בטנקים שלו את דרך נסיגתנו לדגניה. — האם בגופנו נעצרים? הד מכונת־הירייה שלנו נשמע מעל הגג, — „המוהיקני־האחרון!“ — אמרתי בלבי — והנה מכיין גם הוא ירד אלינו והודיע: יריותינו אינן משפיעות על רכב־האויב. ניתנה פקודת־נסיגה: „לעזוב את הפצועים ולצאת!“...

דרך הפירצה, שבה נכנסנו כמנצחים לפני שלשה שבועות, יצאנו עכשיו בנסיגתנו, ופנינו לדגניה...

עד היום איני יודע, כיצד עברתי את „דרך־המות“ הזאת והגעתי שלם בגופי. האויר היה דחוס משריקות כדורים ופגזים. ידעתי: הנופל לא יקום עוד... חברים, שיחדיו גדלנו ולמדנו, נפלן לעיני, וידי קצרה מהושיע. המות פשט אחרינו את ידיו הארוכות וקצר את קצירו בלי־רחם...

מוזעזעים הגענו לדגניה. הד־עמום נשמע מצמח... עם ערב נשתרר שקט. דממה מבשרת רעות ירדה על הכל. — דרוכים ישבנו, וחכינו ליום המחרת.

אז

יומן מערכה

עדות יוצאת דופן מאותם ימים, ומצדו השני של קנה התותח, קיבלנו מיומנו של הקצין לויסווס פאיז חדיפי, מפקד הטנק הסורי שנעצר בדגניה. רק טבעי הוא שהרישום ביומן מסתיים בתאריך 20/5 ללא ציון השעה.

היציאה היתה ממחנה מצפון לכירות ביום 12/5, לאחר ביקור שר ההגנה בחברת הגנרל צפרה-פחה במחנה. משם, דרך צידון, בניאס וקוניטרה, הצטרף הכוח לקרב שהתחיל קודם לכן, ובו היו להם פצועים.

15/5 התקפנו את צמח במשוריינים ומטוסים, תותחי שני הצדדים פועלים. בערב נערכנו במקום שני לקראת הבוקר.

16/5 התרכזנו במרחק 300 מטר מצמח והתקפנו את העיר במשוריינים שלנו. התחולל קרב גדול, ונפלו הרבה פצועים והרוגים.

17/5 התרכזנו ממזרח לחזית למנוחה. הפלוגה הראשונה התקדמה. טנק נפל לים כנרת.

18/5 התקפנו את צמח. הטנק שלי נכנס ראשון. הרסתי את המוקשים ברימוני יד כשאני הולך רגלי.

19/5 היערכות והתקפה מכל הסוגים. במערכת היום הראשון נהרגו 67 יחידים.

20/5 התקפנו מושבה ממערב לצמח (=דגניה).

עדויות...

עם כל חשיבותה בעינינו מאז מלחמת העצמאות, מתברר שעצירת הטנק לא הותירה את רישומה ביומנו האישי של גיורא שנאן (גיורא, חבר קיבוץ אפיקים), מפקד דגניה א' באותו יום קרב:

16/5/48 התקפה ראשונה של הסורים על צמח. כבשו את הקרנטין ומחנה חיל הספר. ישיבת ועד הגוש בעניין פינוי כללי.

17/5/48 ישיבה שנייה לפינוי. פיקוד הרשה לפנות רק משקי קו ראשון (גשר, מסדה, שערהגולן, עין-גב) אשר ילדיהם היו כבר מחוץ למשקים. התקפה שנייה על צמח ללא תוספת כיבוש.

18/5/48 צמח כולה נכבשה בהסתערות שריונים שנמשכה כמה שעות. השדיונים נעמדו מול דגניות. בריחת נסיגה של מגני צמח. חללים רבים. בלילה נכשל ניסיון פלמייה לכבוש את צמח. התחיל פינוי בריחה באוטומוביל וברגל ליבנאל תחת הרעשת תותחים על הדרך. פינוי משקים היה דרך מנחמיה. חלק מהמכוניות נעצר עד הערב בכנרת בגלל ההרעשה. בשעה 12.30 קיבלתי פקודה לקבל פיקוד על דגניות. הרעשת דגניות.

בערב עזבו מסדה ושערהגולן את משקיהם.

19/5/48 הרעשת דגניות נמשכה.

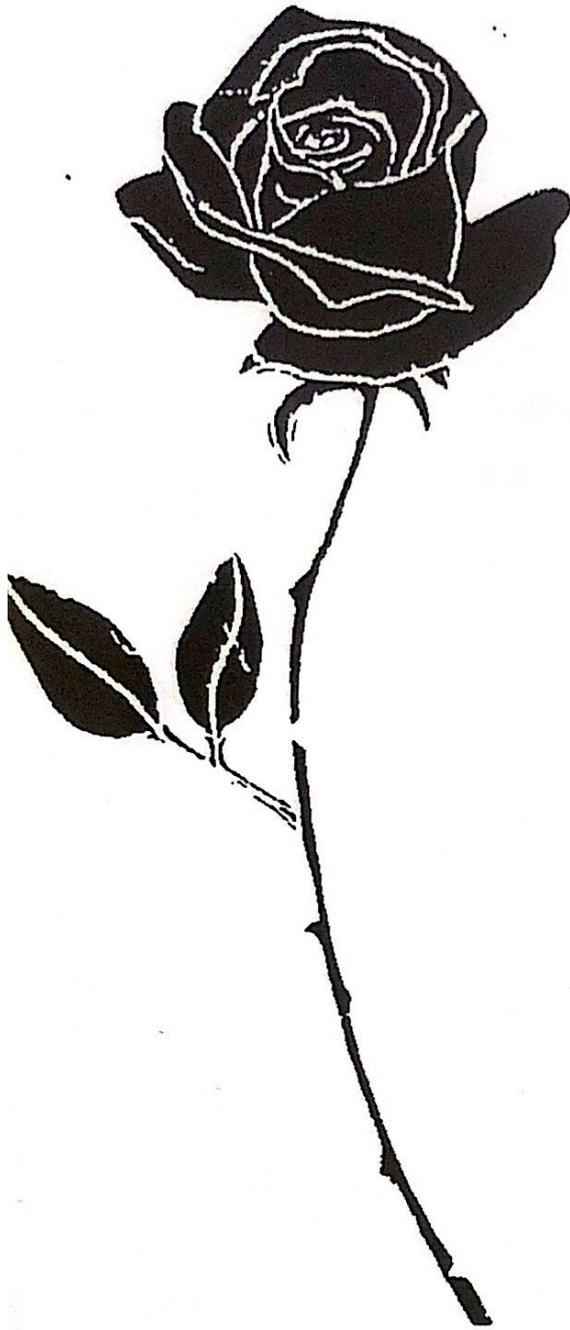
עזיבת שערהגולן ומסדה עשתה שמות בנפשות עמק הירדן.

20/5/48 התקפה גדולה על הדגניות התחילה ב-04.15, נחנקה ב-07.45, נסיגה

סופית מצמח לפנות ערב תחת לחץ מפלתי יום ותותחי שדה שהגיעו לפנות ערב.

21/5/48 כניסה לצמח, קבורת חללינו, 45 בדגניה א', קבר אחים.

22/5/48 פעילות תותחים.

ת.נ.צ.ב.ה.
1912-1948
פייט יצחק

...אך נצבאר את כולם
את יפה הכליות והתואר
כי רעות שכבאת, לעולם
לא תתן את לבן לשכוח.
ארכה מקודשת בדם
את תשובי בנינו לפרוח.

חיים גלי.

אלוהים —

"במותם ציוו לנו את החיים"
אך הוא לא ציוו לנו דבר

חוץ מזכרון חם,
מכאב עמוק וצורב,
מחיוך שנעלם,
מנוכחות לא נוכחת
מעלבון צורב

ומכאיב

ומכאיב

ומכאיב

אתה היית ילד יותר מנפשד!
אתה היית ילד.
היית פשוט: אדם,
אהבת!

ואפשר שלא ראית את ענן האהבה שהלך לפניך;
אנחנו ראינו אותך!
חבל שלא אמרנו לך זאת קודם.
ואולי אפשר שלא יכולנו לומר.
אנחנו אנשים פשוטים ומקמצים במחמאות.

ע.הילל

יִזְכֹּר

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בַּמַּאֲבָק עַל הַמְּדִינָה בַּדֶּרֶךְ
וְאֶת חֵילֵי צְבָא-הַגָּנָה-לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר נָפְלוּ בַּמְלַחְמוֹת יִשְׂרָאֵל.

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזִרְעוֹ
וְיֵאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלוּמִים וְחֻמַּדַּת הַגְּבוּרָה
וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר נִסְפוּ בַּמַּעֲרָכוֹת הַכְּבִדּוֹת.

יִהְיוּ גְבוּרֵי הַדְּרוֹר וְהַנְּצַחֹן
הַנְּאֻמָּנִים וְהַאֲמִיצִים
חַתוּמֵי בָּלַב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דּוֹר.